

– від суцільного дозиметричного контролю до адресного, орієнтованого на соціально-ландшафтні групи ризику.

Список літератури:

1. Чоботько Г., Райчук Л., Швиденко І., Уманський М., Чернявський А., Любашенко Н. Модель формування дози внутрішнього опромінення населення українського Полісся у віддалений період після аварії на ЧАЕС. *Zenodo*. 2023. URL:<https://doi.org/10.5281/zenodo.14367309>

УДК 342.9:351.86(477.41):621.039.58

**ПОТОЧНИЙ ПРАВОВИЙ ТА БЕЗПЕКОВИЙ СТАТУС
ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ ЗОНИ ВІДЧУЖЕННЯ: ВИКЛИКИ
ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ**

Рахмаїл М. О., Онопрієнко В. П.

Сумський національний аграрний університет

E-mail: kthznkk@gmail.com, onoprienko.v.p@ukr.net

З моменту введення воєнного стану в Україні правовий статус Чорнобильської зони зазнав суттєвих змін. Наразі пропускний режим контролюється жорстко, а доступ надається виключно персоналу, що забезпечує життєдіяльність об'єктів критичної інфраструктури (ЧАЕС, ДСП «Радон», об'єкти поводження з ВЯП), фахівцям наукових установ та офіційним міжнародним делегаціям під супроводом спецслужб. Будь-які спроби несанкціонованого проникнення (сталкеризму) наразі розглядаються не як адміністративне правопорушення, а як потенційна загроза держбезпеці в умовах війни [2].

Період окупації Зони відчуження (лютий–березень 2022 р.) фахівці ДАЗВ називають «другою катастрофою». За офіційними даними, зафіксованими у звітах агентства, збитки, завдані інфраструктурі, перевищують 135 мільйонів доларів США. Проте ця цифра відображає лише матеріальні втрати, не враховуючи довгострокових екологічних та безпекових наслідків. Окупантами було фактично знищено Центральну аналітичну лабораторію в м. Чорнобиль – унікальний комплекс вартістю 6

млн євро, профінансований ЄС, де зберігалися радіоактивні зразки та проводилися високоточні дослідження.

Крім того, було викрадено або знищено понад 1000 одиниць спеціалізованої техніки: від пожежних машин, необхідних для гасіння лісових пожеж у радіоактивно забруднених лісах, до високотехнологічного обладнання для радіаційного моніторингу. Розграбовані офісні приміщення ДП «ЦОТІЗ» та інших підприємств Зони унеможливили швидке повернення до звичного ритму адміністрування території. Одним із найскладніших наслідків окупації є масове замінування територій, особливо лісових масивів та узбіч доріг [1].

Для ДАЗВ на період 2024-2026 років визначено чіткі стратегічні пріоритети. По-перше, це відновлення системи радіаційного моніторингу та фізичного захисту ядерних установок. Завдяки підтримці МАГАТЕ та міжнародних партнерів частину обладнання вже вдалося замінити. По-друге, це зміцнення протипожежної безпеки. Зона відчуження є зоною постійного ризику масштабних лісових пожеж, а за відсутності належної техніки та через замінування лісових доріг боротьба з вогнем стає майже неможливою. По-третє, це ядерна безпека: забезпечення стабільної роботи персоналу ЧАЕС у складних умовах та моніторинг стану об'єкта «Укриття».

Список літератури:

1. Державне підприємство «ЦОТІЗ» : офіційний сайт. URL: <https://cotiz.org.ua>
2. Державне агентство України з управління зоною відчуження : офіційний сайт. URL: <https://dazv.gov.ua>